

ABSTRACT

LATENT STRUCTURE OF THE SELF-STATED DELINQUENT AND DEVIANT BEHAVIOUR

The questionnaire of the self-stated delinquent and deviant activity was applied to the sample of 860 clinically healthy males in the age of 19 to 27; all of them were literate, with the solid knowledge of Croatian-Serbian language. The latent structure research was conducted by the use of the hierarchy-factor analysis under the component pattern. In the first field eleven factors were extracted out (property delicts, serious property delicts, group property delicts, pre-toxical asocial behaviour, tendency toward violent activity, violent behaviour against persons and property, benefits obtained by violence, narcomanic behaviour, less serious violent behaviour and mild behaviour deviations), which explain 70% of the total sum of the particles variability. In the field of the second class, four factors were isolated (property delicts, violent behaviour with elements of organized activity, pre-toxical delinquent behaviour and serious asocial behaviour) which explain 53% of the valid variance. Finally, in the third class field, a general factor of asocial and delinquent behaviour was isolated, and it explains 40% of common factor variation in the second class field.

KEY WORDS

self-statement / delinquency / latent structure

ODNOS SAMOISKAZANE NEOTKRIVENE I OTKRIVENE DELINKVENTNE AKTIVNOSTI PREMA DRUŠTVENIM VRIJEDNOSTIMA UZ PARCIJALIZIRANI UTJECAJ SOCIJALNOG STATUSA

Marina Ajduković

Odjel za socijalni rad Pravnog fakulteta
Zagreb

Dean Ajduković

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta
Zagreb

Primljeno: 4. 10. 1987. g.

SAŽETAK

Odnos između samoiskazane devijantne i delinkventne aktivnosti i društvenih vrijednosti, procijenjenih skalama odnosa prema socijalističkom samoupravljanju (SAM), etnocentrizmu (ETN), konformizmu (KON), autoritarnosti (AUT) i socijalnog hostiliteta (FROM), analiziran je pod modelom kvazikanoničke analize kovarijance. Podaci su prikupljeni, u okviru šireg ispitivanja, na uzorku od 743 muškarca, reprezentativnom za jugoslavensku populaciju između 19 i 27 godina. Parcijalizacijom uklonjeno djelovanje faktora socijalnog statusa nije značajno utjecalo na rezultate.

Kvazikanonička analiza neotkrivene aktivnosti proizvela je četiri para kvazikanoničkih varijabli od kojih prva dva iscrpljuju najveći dio varijanci (67%). Sve kvazikanoničke korelacije su male (od 0.18 do 0.22). Prvi par varijabli pripisan je općem asocijalnom ponašanju koje se u prostoru ponašanja manifestira općim delinkventnim aktivitetom, a u prostoru vrijednosti prihvaćanjem nesamoupravne orijentacije i socijalnim hostilitetom. Drugi faktor može se objasniti vezom ovisničkog ponašanja i anomičnog odnosa prema društvenom okruženju. Treći faktor izraz je adolescentnog buntovnog odnosa prema okolini, a posljednji par varijabli vjerojatno je uzrokovan psihopatološkim faktorima.

Analiza otkrivene delinkventne aktivnosti proizvela je pet faktora od kojih su prva dva (64% varijance) vrlo slična prvim faktorima za neotkrivenu aktivnost. Vrlo mala reprezentativnost preostalih faktora za neotkrivenu i otkrivenu delinkvenciju ne opravdava davanje težine ionako suptilnim razlikama među njima. Čini se da je moguće konstatirati postojanje generalnog faktora asocijalnog ponašanja i anomičnog tipa odnosa prema socijalnom realitetu, te vrlo slabu povezanost između društvenih vrijednosti i delinkvencije

KLJUČNE RIJEČI

neotkrivena delinkventna aktivnost / društvene vrijednosti / socijalni status

1. UVOD

U usporedbi s ostalim društvenim grupama, vrijednosti mladih češće privlače pažnju istraživača, kako u svijetu, tako i u nas. Imajući na umu motivacijski aspekt vrijednosti, te integrativnu funkciju u prilagodbi i samoaktualizaciji pojedinaca, ovaj interes je razumljiv. Ipak su empirijska istraživanja vrijednosnih orijentacija mladih u nas relativno malobrojna. Najčešće su usmjerena na izučavanje radnih vrijednosti (Šverko i sur. 1980, 1982; Kulenovać i sur., 1984; Jusupović, 1984. i drugi), te društvenih vrijednosti i političko-samoupravne orijentacije mladih (Rot i Havelka, 1973; Pantić, 1981; Čulig i sur. 1982; Nestorović, 1984. i drugi).

Za ispitivanja društvenih vrijednosti, pod kojima se obično podrazumijeva vrijednosno odnošenje prema društvenom realitetu, karakteristično je da su u najvećem broju pokazala da vrijednosti mladih nisu homogene; glavni izvor vrijednosne diferencijacije je različit socijalni status. Tako je npr. Pantić (1981) utvrdio da mladi čiji je društveni položaj nepovoljniji (npr. NKV radnici) zaostaju, u odnosu na druge skupine, u pogledu prihvatanja ispitivanih vrijednosti (samoupravni aktivizam, samoupravna tolerantnost, asketski egalitarizam, nerepresivna orijentacija). Nestorović (1984) je ispitivao odnos srednjoškolaca i mladih radnika prema samoupravljanju, društvenom vlasništvu, humanizmu, solidarnosti, kolektivizmu, radu, odgovornosti i humanizaciji odnosa među spolovima. Utvrdio je da su mladi radnici manje orijentirani na stvaralaštvo, rad, odgovornost i društveno vlasništvo, a da je osnovni izvor ove vrijednosne diferencijacije aktualni položaj ispitanika, definiran kroz zvanje i zanimanje roditelja, visinu dohotka obitelji, ulogu roditelja u društvenoj podjeli rada, te školski uspjeh i društveno-politički angažman ispitanika. U okviru opsežnog ispitivanja vrijednosti mladih Čulig i sur. (1982) su obuhvatili i društvene vrijednosti (vrijednosti socijalističkog samoupravnog društva i vrijednosti idealnog društva). Utvrdili su da je značajna determinanta vrijednosne diferencijacije njihovih skupina ispitanika (učenici, studenti, mladi radnici) upravo socijalno porijeklo. Hošek i sur. (1987) prošli su osrednju kvazikanoničku ko-

relaciju između statusnog položaja, definiranog obrazovnom i kulturalnom razinom ispitanika i njihovih roditelja, i vrijednosnog sklopa, definiranog odsustvom socijalnog hostiliteta i nižom razinom etnocentrizma, autoritarnosti i konformizma.

Svi ovi rezultati ukazuju na povezanost socijalnog statusa i vrijednosnih orijentacija tzv. normalnih skupina mladih. Malobrojna ispitivanja društvenih vrijednosti mladih delinkventnog ponašanja u nas (Mejovšek i Kovačević, 1982, 1984; Ajduković, 1986) nisu se neposredno bavila izučavanjem ove povezanosti kod populacije mladih društveno neprihvatljivog ponašanja.

Pod vidom ovog problema interesantni su rezultati Heathera (1979) koji je izučavao razlike u strukturi vrijednosti delinkvenata i nedelinkvenata. Utvrdio je da se razlike između otkrivene i neotkrivene delinkventne populacije i nedelinkvenata u prihvatanju i relativnoj istaknutosti konvencionalnih i društveno nepoželjnih vrijednosti, prije mogu pripisati delinkvenciji kao takvoj, nego socioekonomskom statusu ispitanika.

Inače odnos između delinkventnog ponašanja i socioekonomskog statusa počinitelja jedno je od nerazriješenih pitanja suvremene kriminologije. Tradicionalno se smatralo, na osnovi izučavanja podataka suda i milicije, da mladi nižeg socijalnog statusa češće čine delinkventna djela, odnosno da je delinkvencija klasno uvjetovana (Cohen, 1955; Merton, 1968 i drugi). Sasvim novi pogled na ovaj problem pružila su istraživanja »tamnih brojki« delinkvencije metodom samoiskaza. Već u prvim radovima u kojima se koristi samoiskaz kao izvor podataka o delinkventnom ponašanju utvrđeno je da ono nije u funkciji socioekonomskog statusa počinitelja (Nye i Olson, 1958). To su potvrdila i kasnija, metodološki još bolje koncipirana istraživanja Tittlea i suradnika (1978), Akersa i suradnika (1981) i drugih. S druge strane Elliot i Ageton su (1980) utvrdili da postoji statistički značajna razlika u samoiskazu neprihvatljivog ponašanja mladih različitog socioekonomskog statusa. Mladi nižeg statusa iskazuju čak četiri puta više prekršaja od onih iz srednje klase, a dva i pol puta više od onih iz radničke klase.

Složena ispitivanja valjanosti metode samoiskaza (Hindelang i sur. 1981) pokazala su da ove razlike nisu odraz slabosti metode, već prvenstveno metodoloških razlika u definiranju uzorka (srednjoškolci tj. normalna populacija nasuprot institucionaliziranih delinkvenata) i izboru kriterijskih varijabli socioekonomskog statusa. Opravdano su zaključili da kada je mala povezanost između socijalnog statusa počinitelja i njihove službeno evidentirane delinkventne aktivnosti, mala će biti i povezanost između samoiskaza delinkventnog ponašanja i socijalnog statusa, i obrnuto.

Uz to, do kontraverznih rezultata o odnosu delinkvencije i socijalno-ekonomskog statusa, ovisno o obilježjima kojima je definiran, došlo se i proučavajući evidentirane počinitelje krivičnih djela. Tako su Dobričić i suradnici (1975) utvrdili da slab materijalni status maloljetnika nije značajan za razvoj neprihvatljivog ponašanja. Na drugu stranu Poldrugac (1981) je utvrdila da među roditeljima maloljetnih delinkvenata dominiraju oni nižeg ili najnižeg obrazovna.

Gledajući u cjelini, ovi podaci, kao i podaci drugih istraživanja primjerenosti i valjanosti samoiskaza (Ajduković, 1984) sugeriraju da je samoiskaz adekvatna mjera delinkventnog ponašanja, čije relacije s uobičajenim indikatorima neprihvatljivog ponašanja ovisе, kako o izboru uzorka, tako i o definiranju i operacionaliziranju tih indikatora.

2. PROBLEM I METODA

Osnovni problem ovog rada je izučavanje povezanosti neotkrivene i otkrivene delinkventne aktivnosti i društvenih vrijednosti kada se ukloni utjecaj socijalnog statusa ispitanika. Analiziran je u okviru opsežnog istraživanja koje su koncipirali K. Momirović, M. Singer i suradnici.

U našem radu obrađeni su rezultati 743 ispitanika muškog spola, u dobi od 19 do 27 godina, koji dobro vladaju srpskohrvatskim ili hrvatskosrpskim jezikom i klinički su zdravi. Smatra se da ovako definiran uzorak, izuzev nuž-

nih ograničenja koja se odnose na pismenost i poznavanje srpskohrvatskog ili hrvatskosrpskog jezika, udovoljava kriterijima reprezentativnosti za područje Jugoslavije.

Samo ispitivanje provedeno je tako da, u što većoj mjeri, uvjeri ispitanike u anonimnost njihovih odgovora.

Podaci o devijantnoj i delinkventnoj aktivnosti prikupljeni su upitnikom samoiskaza koji se sastoji od 40 pitanja što pokrivaju široki raspon društveno neprihvatljivog ponašanja — od banalnih aspekata kao što je npr. bježanje iz i napuštanje škole, pa do klasičnih imovinskih delikata i vandalskog ponašanja. Osim iskaza da li su i koliko puta manifestirali određeno ponašanje, ispitanici su trebali navesti i u kojoj životnoj dobi, te da li su bili otkriveni ili ne. Frekvencije ovih odgovora analizirala je O. Petak (1987).

U našem radu analiziran je samo ukupni broj neotkrivenih i otkrivenih djela, neovisno o životnoj dobi kada su počinjena. Ta ponašanja su definirana i šifrirana kao:

1. bježao sam iz škole po nekoliko dana (BEZI)*
2. ponavljao sam razred (PONR)
3. napustio sam školovanje (NAPS)
4. bavio sam se skitnjom i besposličarenjem (BESP)
5. počinio sam saobraćajne prekršaje (SAOB)
6. bježao sam od kuće (BEZK)
7. kockao sam za velike svote novaca (KOCK)
8. siledžijski sam se ponašao (SILP)
9. opijao sam se u društvu s drugim osobama (PIOD)
10. i bez društva sam pio u prekomjernim količinama (PIOS)
11. imao sam svoju vlastitu družinu koja je radila i loše stvari (DRUZ)
12. neovlašteno sam se poslužio tuđim motornim vozilom (AUTP)
13. bio sam izazvan i drugoj osobi sam nanio lakšu tjelesnu povredu (LTPO)
14. uzeo sam tuđe motorno vozilo i zadržao ga za sebe ili ga prodao drugoj osobi (AUTK)
15. družio sam se sa siledžijama, badžama i prevarantima kojih su se svi bojali (BADZ)

* U zagradi su šifre koje su korištene u tabelama. Svakoj šifri u tabeli dodana je oznaka: za neotkrivena djela (N), a za otkrivena (O).

16. posuđivao sam novac ili druge vrijedne predmete i namjerno ih nisam vraćao (NEVR)
17. u trgovini sam uzeo neku robu koju namjerno nisam platio (KRTR)
18. namjerno sam oštetio ili uništio tuđu imovinu (STET)
19. namjerno sam zapalio nečiju imovinu (PALI)
20. silom sam se odupro službenom licu (ODSL)
21. bavio sam se džepnim krađama (DJKR)
22. pušio sam marihuanu (MARH)
23. namjerno sam oštetio ili uništio društvenu imovinu (DRIM)
24. uspio sam prevarom doći do novaca ili nekih vrijednih predmeta (PNVC)
25. koristio sam se lažnom ispravom koju je netko drugi izradio (KLIS)
26. sudjelovao sam u tuči u kojoj je bilo razbijanja raznih predmeta (RAZB)
27. iz skladišta, podruma ili nečijeg stana ukrao sam hranu, piće ili neke druge predmete (KRHR)
28. primio sam, koristio ili preprodao predmet za koji sam sigurno znao da je ukraden (PREP)
29. uzeo sam bez dozvole veću ili veliku svotu novaca (NOVC)
30. iskoristio sam nepažnju drugih i potajno uzeo novac ili neke druge predmete (POTN)
31. koristio sam neko sredstvo za omamljivanje /LSD, tablete, ljepljivo ili slično/ (LSD)
32. prisilio sam drugu osobu na spolni snošaj (SNOS)
33. u tuči sam drugu osobu teško tjelesno povredio (TTPO)
34. krađom sam došao do vrijednih predmeta koje nisam mogao kupiti (KRPR)
35. uzimao sam droge kao što su: opijum, morfijum, heroin, kokain (DROG)
36. izradio sam lažnu ispravu ili u postojeću unio lažne podatke (ILIS)
37. nasilnim putem sam došao do droge koja je trebala meni ili nekoj drugoj osobi (SDRG)
38. sudjelovao sam u svađi u kojoj je netko teško tjelesno povređen ili smrtno stradao (SMRT)

180

39. silom sam nekom oduzeo novac ili neki predmet koji sam želio (SONP)
40. obio sam vrata, kasu ili svladavao druge prepreke da bih došao do novca ili vrijednih predmeta (KASA)

U svrhu procjene sistema vrijednosti korišteni su slijedeći instrumenti, zadovoljavajućih metrijskih karakteristika, kako su to pokazali Momirović, Wolf i Ignjatović (1987).

1. SAM — skala za procjenu samoupravnih vrijednosnih orijentacija,
2. ETN — skala za procjenu kleronacionalističke vrijednosne orijentacije,
3. AUT — skala za procjenu autoritarne vrijednosne orijentacije,
4. KON — skala za procjenu konformizma,
5. FROM — skala za procjenu socijalnog hostiliteta kao vrijednosne orijentacije.

Skale su konstruirali V. Jerbić i S. Lukić a definitivni oblik i način kodiranja rezultata odredio je B. Wolf. Sistem kodiranja rezultata je takav da numerički veći rezultat znači manji intenzitet onoga što se skalom procjenjuje. Analizu latentnih struktura ovih skala proveli su Uzelac, Hofman i Ignjatović u toku 1987. godine.

Socijalni status je procijenjen na temelju 31 indikatora iz upitnika koji su konstruirali Z. Džamonja i A. Hošek. Sve varijable su izabrane tako da reprezentiraju položaj ispitanika i njihovih roditelja u hijerarhiji društvenih uloga socijalizacijskog, institucionalnog i sankcijskog sistema socijalnog statusa. Definicije ovih varijabli prezentirane su u radu A. Hošek i suradnika (1987).

Odgovarajućim matematičkim postupcima isključen je utjecaj ovih varijabli na samoiskaz neotkrivenog delinkventnog ponašanja i društvene vrijednosti.

Odnos između društvenih vrijednosti i samoiskaza delinkventne aktivnosti, nakon parcijalizacije utjecaja socijalnog statusa, analiziran je pod modelom kvazikanoničke analize kovarijance (Momirović i sur., 1983).

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Provođenje postupka parcijalizacije radi računskog eliminiranja utjecaja varijabli socijalnog statusa na odnos ispitanika prema socijalnim vrijednostima i samoiskaz njihovim delinkventne aktivnosti, pokazalo je da je taj utjecaj na obje grupe varijabli vrlo mali. Djelovanje socijalnog statusa nešto je izraženije na vrijednosti, gdje je parcijalizacija smanjila ukupnu varijancu po pojedinim skalama od 12 do 20% (tabela 1). Kod delinkventnih djela taj efekt se kreće od 3 do 9%, izuzev varijable »namjerno oštetio ili uništio društvenu imovinu« gdje iznosi 16% (tabela 2). Interkorelacije su za obje skupine varijabli nakon parcijalizacije zadržale međusobne odnose, a njihova veličina je vrlo malo smanjena (tabele 3 i 4). Općenito, koeficijenti korelacije među vrijednostima idu do 0.57, dok za varijable delinkventnog ponašanja interkorelacije rijetko prelaze vrijednost od 0.20.

Što se tiče odnosa socijalnog statusa i samoiskaza neprihvatljivog ponašanja, ovi podaci u skladu su s istraživanjima provedenima također na tzv. »normalnim« uzorcima školske populacije. Ta su istraživanja pokazala da se mladi različitog socioekonomskog statusa ne razlikuju po iskazu delinkventnog ponašanja (Nye i sur., 1958; Tittle i sur., 1978; Askers i sur., 1981 i drugi). Za razliku od njih, kod ispitanika poznatih po delinkventnom ponašanju (npr. institucionalizirani u zavodima za preodgoj), utvrđena je povezanost socijalnog statusa i veličine samoiskazane delinkventne aktivnosti (Elliott i Ageton, 1980; Hindelang i sur. 1981; M. Ajduković, 1984). Kako je analiza učestalosti delinkventne aktivnosti naših ispitanika pokazala da se radi o malim brojevima to i nije bilo za očekivati da će relacija socijalnog statusa i delinkvencije biti velika.

Za područje društvenih vrijednosti mogao se očekivati veći utjecaj varijabli socijalnih karakteristika ispitanika. Pantić (1981), Čulig i sur. (1982) i Nestorović (1984) pokazali su da je veza socijalnih stavova i društvenih vrijednosti značajna, ako se uspoređuje socijalni milje grupa mladih različitog društvenog položaja. Ove razlike u odnosu na naše podatke mogu se, even-

TABELA 1

Varijanca (p ²) varijabli društvenih vrijednosti nakon uklanjanja utjecaja socijalnog statusa	
Varijabla	p ²
SAM	.88
ETN	.80
AUT	.88
KON	.86
FROM	.82

TABELA 2

Varijanca varijabli (p ²) samoiskazane neotkrivene delinkventne aktivnosti nakon uklanjanja utjecaja socijalnog statusa			
Varijabla	p ²	Varijabla	p ²
1 BEZIN	.94	21 DJKRN	.93
2 PONRN	.94	22 MARHN	.96
3 NAPSN	.92	23 DRIMN	.84
4 BESPAN	.97	24 PNVCN	.95
5 SAOBN	.92	25 KLISN	.93
6 BEZKN	.89	26 RAZBN	.93
7 KOCKN	.94	27 KRHRN	.92
8 SILPN	.94	28 PREPN	.94
9 PIODN	.95	29 NOVCN	.92
10 PIOSN	.92	30 POTNN	.94
11 DRUZN	.93	31 LSDN	.97
12 AUTPN	.97	32 SNOSN	.91
13 LTPON	.94	33 TTPON	.96
14 AUTKN	.95	34 KRPRN	.90
15 BADZU	.94	35 DROGN	.95
16 NEVRN	.95	36 ILISN	.95
17 KRTRN	.91	37 SDRGN	.95
18 STETN	.91	38 SMRTN	.94
19 PALIN	.95	39 SONPN	.95
20 ODSLN	.97	40 KASAN	.92

tualno, objasniti razlikama u pristupu utvrđivanja efekta socijalnog položaja. Dok je u spomenutim istraživanjima analizirana povezanost socijalnih karakteristika s društvenim vrijednostima skupina koje su odabrane upravo

181

TABELA 3 I. A. I. A. I. A. T

Interkorelacije varijabli društvenih statusa i aktivnosti delinkventne aktivnosti. Table with 5 columns: SAM, ETN, AUT, KON, FROM. Rows: SAM, ETN, AUT, KON, FROM.

zato što imaju različit aktualni status i položaj, što povećava vjerovatnost... Interkorelacije varijabli društvenih statusa i aktivnosti delinkventne aktivnosti... zasto što imaju različit aktualni status i položaj, što povećava vjerovatnost... Interkorelacije varijabli društvenih statusa i aktivnosti delinkventne aktivnosti...

TABELA 4 Interkorelacije varijabli samoiskazane neotkrivene delinkventne aktivnosti nakon parcijalizacije socijalnog statusa

Table with 40 columns (rows 1-40) and 40 rows (columns 1-40). Values represent intercorrelations between variables after partializing social status.

TABELA 4 (nastavak)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
21 DJKRN	1.00																				
22 MARHN	.08	1.00																			
23 DRIMN	.07	.05	1.00																		
24 PNVCN	.15	.14	.32	1.00																	
25 KLISN	.26	.12	.08	.12	1.00																
26 RAZBN	.29	.06	.01	.23	.15	1.00															
27 KRHRN	.10	.05	.30	.08	.19	.02	1.00														
28 PREPN	.03	.16	.23	.66	.02	.37	.17	1.00													
29 NOVCN	.09	.01	.16	.51	.01	.16	.28	.61	1.00												
30 POTNN	.29	.02	.45	.51	.01	.19	.38	.59	.24	1.00											
31 LSDN	.00	.08	.01	.05	-.01	.02	.01	.05	.08	.00	1.00										
32 SNOSN	.02	.02	-.03	-.02	.01	.09	-.01	-.02	-.01	.01	.00	1.00									
33 TTPON	.07	.20	-.01	.24	.03	.17	.22	.15	.22	.20	.02	.11	1.00								
34 KRPRN	.21	.03	.38	.28	.08	.10	.28	.19	.36	.15	.04	-.02	.08	1.00							
35 DROGN	.11	.01	.03	.08	.15	.03	.13	-.01	-.01	.03	.02	.09	.02	.09	1.00						
36 ILISN	.02	-.03	-.01	.01	.02	.02	.00	.01	.01	.01	-.00	-.01	-.00	.01	.40	1.00					
37 SDRGN	.11	-.01	-.00	.04	.06	.04	-.01	.00	.01	.03	.00	.04	.02	.69	.15	.02	1.00				
38 SMRTN	.04	.01	.02	.05	.19	.15	.05	-.00	.01	.01	.01	.33	.20	.06	.21	.01	.07	1.00			
39 SONPN	.49	.01	.03	.30	.16	.22	.06	.05	.07	.20	.02	.19	.06	.23	.40	.04	.17	.19	1.00		
40 KASAN	.07	.05	.38	.21	.11	-.02	.63	.18	.32	.24	.02	.01	.01	.50	.17	.01	.05	.09	.19	1.00	

TABELA 5

Kroskorelacije društvenih vrijednosti i samoiskazanog neotkrivenog delinkventnog ponašanja nakon parcijalizacije socijalnog statusa

Delinkventno ponašanje	DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI				
	SAM	ETN	AUT	KON	FROM
1 BEZIN	.07	-.05	-.02	.09	-.03
2 PONRN	.08	-.03	-.02	.06	-.03
3 NAPSN	.05	-.06	-.01	.03	-.02
4 BESP	.09	-.03	.01	.07	-.03
5 SAOBN	.05	.05	.07	.03	.05
6 BEZKN	.06	-.02	-.03	-.01	.03
7 KOCKN	.04	.00	.04	.04	.03
8 SILPN	.06	.03	.04	.06	.05
9 PIODN	.13	.00	.09	.12	-.01
10 PIOSN	.08	.06	.04	.12	.03
11 DRUZN	.14	.02	.00	.07	-.02
12 AUPN	.07	-.11	-.03	.02	-.07
13 LTPON	.12	-.04	.06	.08	.00
14 AUTKN	.02	-.01	.02	.00	.03
15 BADZN	.06	-.02	-.01	-.01	.00
16 NEVRN	.00	.01	.04	.00	.04
17 KRTRN	.05	.02	.04	.07	-.01
18 STETN	.04	.01	.04	.03	.02
19 PALIN	.06	-.07	-.05	.00	-.03
20 ODSL	.10	-.04	.02	.06	-.05
21 DJKRN	.06	-.03	-.01	-.06	.00
22 MARHN	.10	.05	.03	.03	.00
23 DRIMN	.05	.00	.00	.04	.05
24 PNVCN	.02	-.00	.03	.04	-.04
25 KLISN	.08	-.10	-.09	-.06	-.09
26 RAZBN	.09	-.08	-.04	.01	-.06
27 KRHRN	.00	.01	.06	.07	.00
28 PREPN	.05	-.02	.03	.07	-.04
29 NOVCN	-.04	-.01	.02	.05	.02
30 POTNN	.08	.00	.06	.11	.03
31 LSDN	.10	-.02	.03	.09	-.04
32 SNOSN	-.05	.08	-.04	-.04	-.03
33 TTPON	.05	-.01	.06	.04	.04
34 KRPRN	-.01	-.01	.04	.04	.00
35 DROGN	.13	-.07	-.04	.05	-.12
36 ILISN	.12	.01	-.03	.08	-.04
37 SDRGN	.03	-.01	-.01	-.01	-.05
38 SMRTN	.03	.01	.02	.01	-.02
39 SONPN	.04	-.04	.00	.00	-.03
40 KASAN	-.02	-.03	.01	.02	-.01

TABELA 6

Kvazikanoničke korelacije (η), stupanj alijenacije među faktorima (α), kut koji oni zatvaraju (\angle°) i reprezentativnost faktora u prostoru socijalnih vrijednosti (r_s) i delinkventne aktivnosti (r_D) i veličina iscrpljene varijance za neotkriveno delinkventno ponašanje

Faktori	η	α	\angle°	r_s	r_D	v%
1	0.22	0.975	12.7	0.466	*	39.06
2	0.19	0.982	10.8	0.668	0.826	27.85
3	0.21	0.976	12.4	*	0.627	13.46
4	0.18	0.983	10.6	*	0.824	11.72
						92.10

* Nije se moglo procijeniti u realnom prostoru

TABELA 7

Sklop kvazikanoničkih faktora izvedenih iz skala socijalnih vrijednosti za neotkrivenu delinkventnu aktivnost

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4
SAM	.07	.18	.41	-.10
ETN	-.24	-.77	.36	.44
AUT	.26	-.78	-.20	-.16
KON	.63	-.57	-.33	.19
FROM	-.27	-.76	.19	-.45

TABELA 8

Korelacije kvazikanoničkih faktora društvenih vrijednosti za neotkrivenu delinkventnu aktivnost

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4
FAC 1	1.00			
FAC 2	.07	1.00		
FAC 3	-.27	.10	1.00	
FAC 4	-.15	.07	.07	1.00

TABELA 9

Struktura kvazikanoničkih faktora izvedenih iz skala socijalnih vrijednosti za neotkrivenu delinkventnu aktivnost

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4
SAM	.89	.28	.16	-.21
ETN	-.45	-.72	.38	.45
AUT	.28	-.79	-.36	-.27
KON	.66	-.55	-.55	.04
FROM	-.30	-.79	.16	-.45

TABELA 10

II AJBAT

Sklop kvazikanoničkih faktora izvedenih iz skala socijalnih vrijednosti za neotkrivenu delinkventnu aktivnost

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4
1 BEZIN	.37	.00115	-.21	1.00
2 PONRN	00.130	.03.38	.02.04	00.2
3 NAPSIN	00.24	.02.34	-.03.21	00.4
4 BESPIN	.46	.21	.11	-.10
5 SAOBIN	.20	-.38	.24	-.13
6 BEZKN	.20	.05	.16	-.07
7 KOCKIN	.30	.10	-.15	-.80
8 SILPIN	.30	.10	-.15	-.80
9 PIOSIN	.56	.33	.21	-.27
10 DRUZN	.19	-.16	.22	-.23
11 AUTPIN	.10	.29	.36	-.27
12 TTPON	.00.48	.11	.10	-.07
13 AUTKN	.27	.21	.22	-.34
14 BADZN	.10	.01	.22	-.17
15 NEVRN	.23	.33	.06	-.30
16 KRTRN	.06	.25	.29	-.30
17 STETN	.55	.42	.26	-.66
18 PALIN	.17	.30	.27	-.26
19 ODSLIN	.33	.18	.27	-.60
20 DJKRN	.33	.33	.33	-.07
21 MARHN	.35	.34	.35	-.10
22 DRIMN	.30	.30	.30	-.28
23 MARHN	.23	.16	.43	-.32
24 DRIMN	.39	.35	.35	-.10
25 PNVCN	.46	.44	.44	-.35
26 KLISN	.44	.61	.55	-.20
27 RAZBN	.13	.01	.14	-.31
28 KRHRN	.34	.23	.23	-.34
29 PREPN	.41	.42	.42	-.43
30 NOVCN	.21	.10	.10	-.57
31 POTNN	.51	.31	.31	-.16
32 LSDN	.32	.32	.32	-.41
33 SNOSN	.10	.10	.10	-.26
34 TTPON	.17	.43	.43	-.20
35 KRPRN	.14	.29	.29	-.29
36 DROGN	.46	.40	.40	-.11
37 ILISN	.30	.42	.42	-.32
38 SDRGN	.13	.12	.12	-.04
39 SMRTN	.29	.11	.11	-.08
40 SONPN	.37	.32	.32	-.05
41 KASAN	.40	.40	.40	-.38

TABELA 11

Korelacije kvazikanoničkih faktora samoiskazanog neotkrivenog delinkventnog ponašanja

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4
FAC 1	1.00			
FAC 2	-.23	1.00		
FAC 3	-.05	-.03	1.00	
FAC 4	-.21	.25	-.08	1.00

TABELA 12

Struktura kvazikanoničkih faktora izvedenih iz samoiskazane neotkrivene delinkventne aktivnosti

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4
1 BEZIN	.34	.07	-.23	-.03
2 PONRN	.23	.29	.02	-.03
3 NAPS	.19	.25	.01	-.10
4 BESP	.40	.11	.09	-.06
5 SAOBN	.34	-.51	.27	-.46
6 BEZKN	.20	-.01	.15	-.12
7 KOCKN	.30	-.33	.19	-.52
8 SILPN	.30	-.10	.28	-.16
9 PIODN	.66	-.45	-.06	-.06
10 PIOSN	.56	-.39	.17	.06
11 DRUZN	.60	-.26	.18	-.01
12 AUTPN	.26	.26	-.28	-.14
13 LTPON	.53	-.24	-.08	-.23
14 AUTKN	.27	-.39	.22	-.65
15 BADZN	.27	-.06	.08	-.33
16 NEVRN	.23	-.43	.24	-.60
17 KRTRN	.59	-.33	-.28	.01
18 STETN	.47	-.44	.13	-.52
19 PALIN	.29	.22	.05	-.15
20 ODSL	.31	.01	-.13	.09
21 DJKRN	.29	.14	.28	-.35
22 MARHN	.26	-.23	.31	-.13
23 DRIMN	.46	-.42	-.03	-.13
24 PNVCN	.52	-.17	-.36	-.25
25 KLISN	.35	.45	.10	-.19
26 RAZBN	.41	.14	.05	-.28
27 KRHRN	.41	-.28	-.35	-.12
28 PREPN	.47	-.22	-.45	-.11
29 NOVCN	.28	-.13	-.57	-.15
30 POTNN	.59	-.43	-.18	-.19
31 LSDN	.32	-.05	-.14	.12
32 SNOSN	.01	.03	.22	.33
33 TTPON	.33	-.40	.05	-.59
34 KRPRN	.32	-.10	-.30	-.09
35 DROGN	.31	.29	.05	.31
36 ILISN	.30	.07	.20	.35
37 SDRGN	.09	.11	-.06	.07
38 SMRTN	.24	.06	.06	.06
39 SONPN	.31	.22	.03	-.07
40 KASAN	.32	-.17	-.40	-.03

dalizma i siledžijstva. S druge strane, radi se o mladima koji koriste teške droge (opij, morfij, heroin, kokain) i falsifikate, nasilno oduzimaju novac i sudjeluju u tučnjavi s teškim posljedicama. Korelacija između ovih dviju dimenzija je mala (0.19). Čini se da se radi o specifičnim oblicima ponašanja kojima je zajedničko nekontrolirano reagiranje (npr. nasilno oduzimanje novca, ali niti jedan drugi imovinski delikt; nenasilno ponašanje, ali sudjelovanje u tučnjavi čak sa smrtnim posljedicama i slično), a povezano je sa sklopom spomenutih socijalnih vrijednosti. U teorijama devijantnog ponašanja ovisničko ponašanje se smatra izrazom anomalije i društvene otuđenosti (Merton, 1968). Zbog toga je moguće objasniti utvrđeni sklop ponašanja i vrijednosnih orijentacija koje sadrže komponente kao što su fatalizam i pesimizam u skali AUT, submisivnost u skali KON, mazohizam u FROM itd. (Hofman i sur., 1987; Uzelac i sur., 1987; Ignjatović i sur., 1987).

Treći par kvazikanoničkih varijabli s korelacijom latentnih dimenzija od 0.21 u prostoru vrijednosti opisuje umjereno odbacivanje samoupravne orijentacije i etnocentrizma, a povećani konformizam i autoritarizam. Obilježje druge latentne dimenzije su beznačajna devijantna ponašanja, pušenje marihuane i izraženo siledžijsko ponašanje, ali bez tučnjave, te izrazita nezainteresiranost za imovinske delikte. Veća između vrijednosti i ovih oblika ponašanja može se pripisati adolescentnom obliku bunta protiv socijalnog okruženja. Silovito ponašanje i konzumiranje marihuane vjerojatno je u relaciji s komponentom socijalnog konformizma, zavisnosti od grupe vršnjaka, te slaganje s njenim standardima i pravilima.

Četvrti kvazikanonički faktor s korelacijom dimenzija od 0.18 definiran je u prostoru vrijednosti povećanim socijalnim hostilitetom, te odbacivanjem etnocentričke orijentacije. U bihevioralnom prostoru zapaža se izbjegavanje opasnih situacija ili sukoba sa zakonom (kao što su tučnjave, siledžijstvo, imovinski delikti, vandalizam, pa čak i prometni prekršaji), osim kada je riječ o silovanju, krivotvorenju isprava i uzimanju teške droge. Čini se

da je u osnovi ovih veza određena psihopatološka struktura. Tome u prilog govori činjenica da skala FROM sadrži dimenzije kao što su reaktivna krivnja, histeroidni egotizam i varijable o vlasničkom odnosu prema objektu svoje ljubavi itd.

Analiza rezultata za otkrivenu delinkventnu i devijantnu aktivnost provedena je na isti način kao što je navedeno za neotkrivena djela, što je prikazano u tabelama 13 do 24. Parcijalizacija socijalnog statusa imala je još manjeg utjecaja nego kod neotkrivene delinkvencije. Kvazikanonička analiza dala je pet faktora. Prva dva, koji su odgovorni za najveći dio kovarijabilneta, vrlo su slični sa prva dva faktora za neotkriveno delinkventno ponašanje. To vrijedi kako za prostor socijalnih vrijednosti, tako i za bihevioralni prostor. Preostali faktori su u oba slučaja vrlo slabo reprezentativni, pa stoga određenim, malim, razlikama zapravo nije opravdano davati iole ozbiljniju težinu.

Na osnovi ovih podataka možemo pretpostaviti da i u pozadini »tamnih brojki« delinkvencije, i u pozadini samoiskazane otkrivene delinkventne aktivnosti leže gotovo identične socijalne vrijednosti. Ovi podaci su u skladu s rezultatima Ajduković (1986), koja je uspoređivala vrijednosne orijentacije pet skupina ispitanika koji se razlikuju po svom delinkventnom statusu. Između ostalog, uspoređila je reprezentativnu skupinu maloljetnih počinitelja krivičnih djela prijavljenih na tužilaštvu (otkrivena delinkvencija), sa skupinom srednjoškolaca koji nisu evidentirani na tužilaštvu, ali iskazuju delinkventno ponašanje (»tamne brojke«). Ispitanici iz dvije skupine bili su izjednačeni metodom ekvivalentnih parova po većem broju sociodemografskih varijabli. Utvrđeno je da je struktura njihovih vrijednosnih orijentacija, kao i intenzitet prihvaćanja, gotovo identična. Općenito, rezultati svih istraživanja sugeriraju da upravo u segmentu »kontinuum« delinkventne aktivnosti koji karakterizira prijelaz neotkrivene ka otkrivenoj delinkvenciji neke socijalizacijski uvjetovane varijable (kao na primjer, vrijednosne orijentacije), manje su značajne nego kognitivne i/ili konativne osobine ispitanika,

TABELA 14
Varijancu varijabli (p²) samoiskazane otkrivene delinkventne aktivnosti nakon parcijalizacije utjecaja socijalnog statusa

Varijabela	p ²	Varijabela	p ²
1 BEZIO	.91	21 DJKRO	.97
2 PONRO	.95	22 MAHRO	.96
3 NAPSO	.93	23 DRIMO	.93
4 BESPO	.95	24 PNVCO	.96
5 SAOBO	.96	25 KLISO	.91
6 BEZKO	.90	26 RAZBO	.94
7 KOCKO	.95	27 KRHRO	.93
8 SILPO	.95	28 PREPO	.94
9 Piodo	.94	29 NOVCO	.94
10 Pioso	.96	30 POTUO	.94
11 DRUZO	.94	31 LSDO	.97
12 AUTPO	.92	32 SNOSO	.96
13 LTPOO	.95	33 TTPOO	.95
14 AUTKO	.96	34 KRPRO	.96
15 BADZO	.95	35 DROGO	.93
16 NEVRO	.94	36 ILISO	.93
17 KRTRo	.94	37 SDRGO	.91
18 STETO	.96	38 SMRTO	.96
19 PALIO	.97	39 SONPO	.94
20 ODSLO	.97	40 KASAO	.93

TABELA 15
Korelacije varijabli socijalnih vrijednosti nakon parcijalizacije socijalnog statusa za otkriveni delinkventni aktivitet

	SAM	ETN	AUT	KON	FROM
SAM	1.00				
ETN	-.46	1.00			
AUT	.04	.31	1.00		
KON	.29	.08	.57	1.00	
FROM	-.35	.53	.45	.20	1.00

Na osnovi svega čini se da postoji jaka povezanost između samoiskazane i otkrivene delinkventne aktivnosti. Ova povezanost je nešto jača u slučaju utjecaja socijalnog statusa, no kada se može pretpostaviti postojanje generalnog faktora delinkventnog ponašanja, te anomičkog tipa delinkventne aktivnosti prema društvenom realitetu. Može se je da u osnovi ove veze distoncijski poremećaji u sistemima za koordinaciju i kontrolu regulativnih funkcija agresivnih i obrambenih reakcija, što pretpostavlja Momirović (1987).

TABELA 16
Interkorelacije varijabli samoiskazane otkrivene delinkventne aktivnosti nakon parcijalizacije socijalnog statusa

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20							
1 BEZIO	1.00																										
2 PONRO	.28	1.00																									
3 NAPSO	.04	.22	1.00																								
4 BESPO	.17	.06	.14	1.00																							
5 SAOBO	.19	.04	.00	.03	1.00																						
6 BEZKO	.09	.11	.14	.13	.19	1.00																					
7 KOCKO	.30	.00	.00	.00	.00	.23	1.00																				
8 SILPO	.29	.00	.01	.06	.06	.29	.36	1.00																			
9 Piodo	.14	.02	.01	.24	.21	.29	.22	.41	1.00																		
10 Pioso	.09	.00	.00	.06	.06	.30	.30	.40	.40	1.00																	
11 DRUZO	.15	.12	.09	.00	.03	.01	.01	.04	.26	.04	1.00																
12 AUTPO	.01	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.03	.01	.03	1.00															
13 LTPOO	.04	.03	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00														
14 AUTKO	.22	.02	.01	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00													
15 BADZO	.09	.01	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00												
16 NEVRO	.04	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00											
17 KRTRo	.22	.02	.02	.02	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00										
18 STETO	.04	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00									
19 PALIO	.06	.01	.00	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	1.00								
20 ODSLO	.26	.10	.22	.02	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00							
21 DJKRO	.04	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00						
22 MARHO	.27	.01	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00					
23 DRIMO	.28	.17	.21	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.00	1.00				
24 PNVCO	.04	.16	.02	.00	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.00	1.00			
25 KLISO	.28	.10	.22	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.00	1.00			
26 RAZBO	.20	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00			
27 HRHRO	.20	.02	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.00	1.00		
28 PREPO	.12	.02	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00		
29 NOVCO	.07	.04	.03	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.00	1.00	
30 POTNO	.01	.00	.00	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.00	1.00
31 LSDO	.03	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00
32 SNOSO	.23	.01	.03	.21	.12	.11	.12	.11	.12	.11	.12	.11	.12	.11	.12	.11	.12	.11	.12	.11	.12	.11	.12	.11	.12	.00	1.00
33 TTPOO	.04	.01	.01	.02	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.00	1.00
34 KRPRO	.03	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00
35 DROGO	.04	.01	.01	.02	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.00	1.00
36 ILISO	.03	.01	.01	.02	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.00	1.00
37 SDRGO	.18	.05	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.00	1.00
38 SMRTO	.05	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00
39 SONPO	.18	.05	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.02	.00	1.00
40 KASAO	.05	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	1.00

TABELA 16 (nastavak)

	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
21	DJKRO	1.00																		
22	MARHO	.03	1.00																	
23	DRIMO	.09	-.02	1.00																
24	PNVCO	.31	.22	.05	1.00															
25	KLISO	.10	-.02	.23	.04	1.00														
26	RAZBO	.26	.18	.15	.41	.03	1.00													
27	KRHRO	.44	.02	.03	.40	.25	.41	1.00												
28	PREPO	.01	-.00	.07	.51	-.01	.30	.12	1.00											
29	NOVCO	.03	-.00	.03	.54	-.03	.28	.13	.88	1.00										
30	POTNO	.01	.00	.04	.00	-.01	.06	.05	.69	.67	1.00									
31	LSDO	.46	.08	-.01	.17	-.02	.16	.01	.23	.29	.14	1.00								
32	SNOSO	.50	-.01	.01	-.00	.03	.01	.01	.00	-.01	.00	.45	1.00							
33	TTPOO	.01	.01	.08	.12	.05	.11	.09	.07	.03	.06	.01	.01	1.00						
34	KRPRO	.01	-.02	.12	.67	.02	.31	.16	.65	.73	.27	.22	.00	.09	1.00					
35	DROGO	.05	-.02	.01	.01	.17	.11	.01	-.01	-.02	-.00	-.01	.03	.07	.29	1.00				
36	ILISO	.10	-.01	.02	.06	.55	.02	.00	.01	-.02	-.01	.00	.05	.09	.10	.37	1.00			
37	SDRGO	.10	-.01	.04	.03	.46	.07	-.02	.19	-.02	-.01	.00	.07	.05	.02	.24	.70	1.00		
38	SMRTO	.01	.04	.02	-.00	.09	.13	.04	.18	-.02	-.02	.01	-.00	.02	-.01	.01	.06	.39	1.00	
39	SONPO	.02	-.01	.00	.27	.10	.07	.10	.12	.12	.07	.04	.00	.85	.17	.05	.13	.10	-.01	1.00
40	KASAO	.02	-.03	.11	.67	.11	.26	.17	.50	.48	.03	.15	-.01	.06	.79	.03	.19	.20	.09	.18

TABELA 17

Kroskorelacije društvenih vrijednosti i samoiskazanog otkrivenog delinkventnog ponašanja nakon parcijalizacije socijalnog statusa

Delinkventno ponašanje	DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI				
	SAM	ETN	AUT	KON	FROM
1 BEZIO	.10	-.07	-.03	.09	-.11
2 PONRO	.05	-.05	-.01	.05	-.01
3 NAPSO	.02	.00	.04	.00	.08
4 BESPO	.03	-.03	-.02	.00	-.05
5 SAOBO	.10	-.01	.05	.05	-.05
6 BEZKO	.06	.03	.08	.09	.06
7 KOCKO	.03	.00	.02	.00	.04
8 SILPO	.05	.01	.07	.08	.04
9 PODO	.13	.03	.10	.18	.00
10 PIOSO	.14	-.01	.02	.11	-.04
11 DRUZO	.06	.08	.02	.07	-.04
12 AUTPO	.01	.01	.03	.00	.01
13 LTPOO	.06	.08	.08	.11	.03
14 AUTKO	.02	.01	.02	-.01	.04
15 BADZO	.07	-.01	-.05	-.02	-.05
16 NEVRO	.00	.01	.03	.00	.04
17 KRTRRO	-.02	.03	.07	.00	-.03
18 STETO	.06	-.06	-.03	-.03	-.11
19 PALIO	-.02	-.04	.00	-.03	-.04
20 ODSLO	.09	-.03	.02	.06	-.05
21 DJKRO	.08	.00	.00	.02	.04
22 MARHO	.08	.04	.05	.05	.03
23 DRIMO	.14	-.03	-.03	-.06	-.06
24 PNVCO	-.02	-.02	.04	-.03	-.08
25 KLISO	.08	-.09	-.06	-.02	-.08
26 RAZBO	.05	.00	.07	.07	-.02
27 KRHRO	-.02	.01	.00	-.02	-.08
28 PREPO	-.03	-.04	.06	.02	-.05
29 NOVCO	-.06	-.03	.05	.02	-.03
30 POTUO	-.02	-.01	.03	.05	-.01
31 LSDO	.07	-.04	.04	.07	-.05
32 SNOSO	.04	.01	-.02	.01	-.06
33 TTPOO	.04	.01	.04	.03	.02
34 KRPRO	-.04	-.02	.06	.01	-.06
35 DROGO	.10	-.02	.04	.09	.00
36 ILISO	.06	-.07	-.10	-.03	-.08
37 SDRGO	.08	-.08	-.04	.02	-.06
38 SMRTO	.07	-.06	.00	.03	-.05
39 SONPO	.00	.00	.03	.01	.02
40 KASAO	-.04	-.01	.03	.00	-.07

TABELA 18

Kvazikanoničke korelacije (η), stupanj alijenacije među faktorima (α), kut koji oni zatvaraju (\angle°), reprezentativnost faktora u prostoru socijalnih vrijednosti (r_s) i delinkventne aktivnosti (r_D) i veličina iscrpljene varijance (v) za otkriveno delinkventno ponašanje

	η	α	\angle°	r_s	r_D	$v\%$
M1	0.24	0.971	13.7	0.454	0.976	35.16
M2	0.23	0.973	13.2	0.670	0.755	28.33
M3	0.20	0.979	11.7	*	0.966	16.42
M4	0.19	0.980	11.2	*	0.623	10.93
M5	0.14	0.990	8.0	*	0.997	9.16
						100.00

* Reprezentativnost nije bilo moguće procijeniti u realnom prostoru

TABELA 19

Sklop kvazikanoničkih faktora izvedenih iz skala socijalnih vrijednosti za otkrivenu delinkventnu aktivnost

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4	FAC 5
SAM	.89	.29	-.35	.18	.18
ETN	-.11	-.68	-.07	.55	-.25
AUF	.29	-.78	.33	.07	.41
KON	.71	-.54	.10	-.29	-.38
FROM	-.33	-.84	-.42	-.26	.12

TABELA 20

Korelacije kvazikanoničkih faktora socijalnih vrijednosti za otkrivenu delinkventnu aktivnost

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4	FAC 5
FAC 1	1.00				
FAC 2	.03	1.00			
FAC 3	.09	-.05	1.00		
FAC 4	-.31	-.05	-.04	1.00	
FAC 5	.20	.03	-.04	-.17	1.00

TABELA 21

Struktura kvazikanoničkih faktora izvedenih iz skala društvenih vrijednosti za otkrivenu delinkventnu aktivnost

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4	FAC 5
SAM	.85	.33	-.30	-.12	.37
ETN	-.37	-.72	-.07	.66	-.39
AUF	.39	-.77	.37	-.07	.43
KON	.70	-.52	.21	-.42	-.20
FROM	-.28	-.82	-.41	-.13	.09

TABELA 22

Sklop kvazikanoničkih faktora izvedenih iz samoiskazane otkrivene delinkventne aktivnosti

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4	FAC 5
1 BEZIO	.52	.00	.00	-.26	-.26
2 PONRO	.31	-.02	1.00	-.10	-.10
3 NAPSO	.09	1.00	-.05	.22	.22
4 BESPO	.29	.00	-.11	.10	-.10
5 SAOBO	.32	.18	-.03	.26	.26
6 BEZKO	.47	.22	-.06	.18	.18
7 KOCKO	.17	-.23	-.32	.72	.72
8 SILPO	.29	-.31	-.18	.24	.24
9 PIODO	.29	.22	.29	.29	.29
10 PIOSO	.50	.00	.00	.35	.35
11 DRUZO	.66	.80	.60	.56	.56
12 AUTPO	.41	.64	.64	.40	.40
13 LTPOO	10.00	.47	.40	.11	.19
14 AUTKO	.16	.22	.22	.30	.30
15 BAZZO	.24	.07	.07	.21	.21
16 NEVRO	.17	.22	.22	.29	.29
17 KRTR	.06	.08	.08	.59	.59
18 STETO	.17	.17	.17	.25	.25
19 PALIO	.05	.19	.19	.06	.06
20 ODSLO	.48	.34	.34	.10	.12
21 DJKRO	.33	.22	.22	.04	.24
22 MARHO	.22	.22	.22	.03	.21
23 DRIMO	.18	.29	.29	.18	.38
24 PNVCO	.07	.14	.14	.34	.22
25 KLISO	.23	.43	.43	.19	.80
26 RAZBO	.32	.33	.33	.33	.21
27 KRHR	.13	.17	.17	.27	.38
28 PREPO	.08	.04	.04	.79	.29
29 NOVCO	.03	.06	.06	.83	.22
30 POTNO	.13	.18	.18	.44	.31
31 LSDO	.44	.00	.00	.24	.15
32 SNOSO	.30	.10	.10	.02	.11
33 TTPOO	.19	.24	.24	.22	.02
34 KRPRO	.04	.04	.04	.77	.07
35 DROGO	.22	.14	.14	.09	.22
36 ILISO	.20	.62	.62	.13	.17
37 SDRGO	.35	.52	.52	.11	.30
38 ISMRTO	.36	.16	.16	.03	.30
39 SONPO	.14	.17	.17	.12	.07
40 IKASAO	.02	.14	.14	.68	.11

TABELA 23

Korelacije kvazikanoničkih faktora samoiskazane otkrivene delinkventne aktivnosti

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4	FAC 5
FAC 1	1.00				
FAC 2	.02	1.00			
FAC 3	.22	.02	1.00		
FAC 4	.20	-.11	.06	1.00	
FAC 5	.30	-.21	.18	.09	1.00

TABELA 24

Struktura kvazikanoničkih faktora izvedenih iz samoiskazane otkrivene delinkventne aktivnosti

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4	FAC 5
1 BEZIO	.48	.09	.32	-.01	-.07
2 PONRO	.22	.04	.00	-.24	-.04
3 NAPSO	.12	-.09	-.04	-.07	.23
4 BESPO	.31	.18	.09	.10	.05
5 SAOBO	.40	-.10	-.03	.28	.34
6 BEZKO	.49	-.25	.07	.08	.35
7 KOCKO	.30	-.39	-.16	.09	.75
8 SILPO	.30	-.34	-.09	.05	.32
9 PODO	.67	-.21	.13	.03	-.00
10 PISO	.57	.06	.03	.10	-.16
11 DRUZO	.41	-.07	.15	.62	-.09
12 AUTPO	.34	-.32	.18	.15	.72
13 LTPOO	.49	-.43	.00	.33	.26
14 AUTKO	.31	-.38	-.14	.13	.77
15 BADZO	.25	.06	-.01	.24	.02
16 NEVRO	.31	-.38	-.13	.11	.75
17 KRTR	.27	-.12	.64	.32	.27
18 STETO	.32	.06	.04	.29	.42
19 PALIO	-.02	.16	.07	-.00	.06
20 ODSLO	.43	.10	.07	-.04	.02
21 DJKRO	.38	.20	.13	.28	.07
22 MARHO	.23	-.07	.07	.25	.00
23 DRIMO	.33	.17	-.04	.41	.34
24 PNVCO	.21	.07	.73	.26	.40
25 KLISO	.27	.60	-.08	-.09	.19
26 RAZBO	.44	-.01	.42	.29	.20
27 KRHRO	.28	.12	.34	.41	.15
28 PREPO	.24	-.02	.82	-.21	.30
29 NOVCO	.16	-.05	.84	-.16	.29
30 POTNO	.16	-.14	.45	-.24	.14

	FAC 1	FAC 2	FAC 3	FAC 4	FAC 5
31 LSDO	.45	.04	.31	-.06	.09
32 SNOSO	.28	.14	.03	.14	-.06
33 TTPOO	.33	-.38	-.06	.09	.73
34 KRPRO	.26	.03	.82	.00	.35
35 DROGO	.20	.13	-.02	-.18	.15
36 ILISO	.20	.60	-.05	-.19	.07
37 SDRGO	.31	.53	-.02	-.28	.07
38 SMRTO	.29	.20	.03	-.25	.03
39 SONPO	.32	-.32	.04	.04	.78
40 KASAO	.24	.14	.73	.15	.26

LITERATURA

- Ajduković, M. (1984): Samoiskaz kao izvor podataka o neprihvatljivom ponašanju mladih. *Primijenjena psihologija*, 5, 7-15.
- Ajduković, M. (1986): Vrijednosti i vrijednosne orijentacije maloljetnika različitog delinkventnog statusa. *Disertacija, Filozofski fakultet, Zagreb*.
- Akers, L., M. Krohn, M. Radosevich and L. Lanza-Kaduce (1981): Social Characteristics and Self-Reported Delinquency. In Jensen, G. (ed.): *Sociology of Delinquency*, Sage Publications, Beverly Hills.
- Bujanović, R. (1987): Relacije između osobina ličnosti i otkrivenog i neotkrivenog društveno neprihvatljivog ponašanja. *Penološke teme*, 3, 81-94.
- Cohen, A. (1955): *Delinquent boys: the Culture of the gang*. Free Press, Glencoe.
- Čulig, B., N. Franko i V. Jerbić (1982): Vrijednosti i vrijednosne orijentacije mladih. *CDD SSOH, Zagreb*.
- Dobričić, T., V. Poldrugač i M. Singer (1975): Porodične prilike maloljetnih delinkvenata. *Defektologija*, 11, 53-67.
- Elliot, D. and S. Ageton (1980): Reconciling differences in estimates of delinquency. *American Sociological Review*, 45, 95-110.
- Heather, N. (1979): The Structure of delinquent values: A repertory grid investigation. *Journal of Abnormal and Clinical Psychology*, 18, 263-275.
- Hindelang, M., T. Hirschi and J. Weis (1981): *Measuring Delinquency*. Sage Publications, Beverly Hills.
- Hofman, E., S. Uzelac i I. Ignjatović (1987): Latentna struktura stavova prema samoupravnom socijalističkom društvu. *Rukopis*.
- Hofman, E., S. Uzelac i I. Ignjatović (1987): Latentna struktura skale autoritarnosti. *Rukopis*.
- Horga, S. (1987): Povezanost nekih osobina ličnosti i modaliteta društveno neprihvatljivog ponašanja nakon parcijalizacije socioloških činilaca. *Penološke teme*, 3 (u tisku)
- Hošek, A., K. Momirović i R. Prišlin (1987): Relacije statusnih karakteristika i socijalnih stavova mladih. *Rukopis*.
- Ignjatović, I., E. Hofman i S. Uzelac (1987): Latentna struktura indikatora za hipotetski prostor stvaralačke - nestvaralačke orijentacije. *Rukopis*.
- Jusupović, D. (1984): Mogućnosti realizacije različitih radnih vrijednosti i zadovoljstvo izabranom profesijom. *Primijenjena psihologija*, 6, 174-178.
- Kulenović, A., Ž. Jerneić, B. Sverko i V. Višek-Vidović (1984): Faktorska struktura radnih vrijednosti učenika, studenata i zaposlenih. *Primijenjena psihologija*, 158-165.
- Mejovšek, M. (1987): Relacije kognitivnih sposobnosti i otkrivenog delinkventnog ponašanja. *Penološke teme*, 3 (u tisku).
- Mejovšek, M. (1987): Relacije kognitivnih sposobnosti i neotkrivenog delinkventnog ponašanja. *Penološke teme*, 3 (u tisku).
- Mejovšek, M. i V. Kovačević (1982): Povezanost efikasnosti resocijalizacije s nekim osnovnim socijalnim stavovima maloljetnika s delinkventnim ponašanjem. *Defektologija*, 18, 135-145.
- Mejovšek, M. i V. Kovačević (1984): Povezanost nekih socijalnih stavova i socijalnih karakteristika maloljetnika nakon završnog tretmana. *Primijenjena psihologija*, 5, 15-24.
- Merton, R. (1965): *Social Theory and Social Structure*. Free Press, New York.

23. Momirović, K. (1987): Relacije primarnih konativnih faktora i rezultata u testovima za procenu socijalnih stavova. Rukopis.
24. Momirović, K., V. Dobrić and Z. Karaman (1983): Canonical covariance analysis. Proceedings of 5th International Symposium «Computer at the University», Cavtat, 463-473.
25. Momirović, K. i B. Wolf (1987): Metrijske karakteristike skale autoritarnosti. Rukopis.
26. Momirović, K., B. Wolf i I. Ignjatović (1987): Metrijske karakteristike skale socijalnog hostiliteta. Rukopis.
27. Momirović, K. i B. Wolf (1987): Metrijske karakteristike skale konformizma. Rukopis.
28. Nestorović, R. (1984): Vrijednosna orijentacija srednjoškolske i radničke omladine i socijalističko samoupravljanje. Magistarski rad, Pravni fakultet, Osijek.
29. Nye, F. and V. Olson (1958): Socio-economic status and delinquent behaviour. American Journal of Sociology, 63, 381-389.
30. Pantić, D. (1981): Vrednosne orijentacije mladih u Srbiji. Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, Beograd.
31. Petak, O. (1987): Ispitivanje »tamnih broji« u devijantnom i delinkventnom ponašanju mladih. Rukopis.
32. Poldrugač, Z. (1981): Relacije između nekih karakteristika toka školovanja i kriminalnog ponašanja djece i omladine na području Zagreba. Magistarski rad, Fakultet za defektologiju, Zagreb.
33. Rot, N. i N. Havelka (1973): Nacionalna vezanost i vrednosti srednjoškolske omladine. Institut društvenih nauka, Beograd.
34. Sverko, B., D. Ajduković, L. Hajnc, A. Kulević, R. Prišlin i V. Vizek-Vidović (1980): Psihosocijalni aspekti izbora obrazovanja i zanimanja. CDD SSOH, Zagreb.
35. Tittle, C. et. al. (1978): The myth of social class and criminality: An empirical assessment of the empirical evidence. American Sociological Review, 43, 643-656.
36. Uzelac, S., E. Hofman i I. Ignjatović (1987): Latentna struktura skale konformizma. Rukopis.
37. Uzelac, S., E. Hofman i I. Ignjatović (1987): Latentna struktura stavova prema religiji i naciji. Rukopis.
38. Wolf, B. i K. Momirović (1987): Metrijske karakteristike skale stavova prema kleronacionalizmu. Rukopis.
39. Wolf, B. i K. Momirović (1987): Metrijske karakteristike skale stavova prema vrednotama socijalističkog samoupravljanja. Rukopis.

ABSTRACT

RELATION BETWEEN SELF-STATED UNREVEALED AND REVEALED DELINQUENT ACTIVITY TOWARD SOCIAL VALUES AND THE PARTIAL INFLUENCE OF THE SOCIAL STATUS

Relation between the self-stated deviant and delinquent activity and the socially established values evaluated according to the relation scales toward the socialistic self-management (SAM), ethnocentrity (ETN), conformity (KON), authoritarianism (AUT) and social hostility (FROM), was analyzed under the pattern of the quasi-canonic analysis covariance. The data was collected in the name of a wider research, on the sample of 743 males that was representative for Yugoslav population, in age from 19 to 27. The social status factors activity was eliminated by partiality and did not specially affect the results.

Quasi-canonic analysis of unrevealed activity produced four results from which the first two exhaust the largest part of variances (67%). All quasi-canonic correlations are small (from 0.18 to 0.22). The first pair of variables is attributed to the general asocial behaviour which manifests itself by common delinquent activity, and in terms of values by an acceptance of non-self managing orientation and by a social hostility. The second factor can be explained by relation to the addicted behaviour and anomic relation with the social environment. The third solution is an expression of the adolescent rebellious behaviour toward one's environment, and the last pair of variables was probably a result of psychopathological factors.

Analysis of the revealed delinquent activity produced five factors among which the first two (64% of variance) are the unrevealed activities. Very small rate of representativeness of other factors for the unrevealed and revealed delinquency does not justify the weight of already subtle differences between them. It seems possible to state the existence of general factor of asocial behaviour and anomic type of relations toward the social reality, and very weak relation between social values and delinquency.

KEY WORDS

unrevealed delinquent activity / social values / social status